

מלחמת ההתכנסות

:: מיכה אשחר

הפלשתינית וממשלת חמאס בתוכה, ומהווה הכרה דה־יורה במדינת ישראל ובגבולות ה־4 ביוני כעמדת פתיחה פלשתינית למו"מ. בכירים בפתח טענו כי חאלד משעל הוא אשר טרפד את ההסכם בין הפלגים הפלשתיניים באמצעות המתקפה. אמנם זו הוכנה חודשים ארוכים לפני כן, אך התזמון המדויק נקבע בהוראה ישירה של משעל מדמשק. קיימות ידיעות כי הוא אשר הנחה את ראשי הזרוע הצבאית ברצועה, אחמד אל־ג'עברי ואחמד רנדור, לממש את תכנית הפעולה בכרם שלום. הסימנים מראים ששני אלה – ראשי הזרוע הצבאית גדודי עז־א־דין אל קסאם – מחזיקים (נכון לסוף יולי 2006) בגלעד שליט. את שכרם, כמו את שכרם של אנשיהם משלם חמאס־חוץ בראשות חאלד משעל, ולא מקורות פנימיים ברצועת עזה.

חזית שניה נפתחת

זמן לא רב לאחר חטיפת גלעד שליט נחטפו שני החיילים בצפון הארץ, גם הם משטח בו מכירות רוב מדינות העולם, כמו גם האו"ם, כשטח ישראלי ריבוני. ישראל הגיבה בעוצמה רבה על החטיפה.

חשוב להבין כי הנסיגה מלבנון בשנת 2000, היא אשר עשתה את התגובה הישראלית לחטיפת שני חייליה באמצע יולי לאפשרית, כשדה הדיפלומטי הבינלאומי ואף בהיבט המבצעי. נסיגה זו נערכה מספר חודשים לפני התחלת ההתקפה הפלשתינית על ישראל באוקטובר שנת 2000. גם אם לא נרצה לראות בזה משום ראיית הנולד, נצטרך לכל הפחות להודות כי שחרור הכוחות מלבנון בתזמון זה לא הזיק לישראל כאשר ניהלה מלחמה נגד טרור מתאבדים רצחני בלב־ליבה של הארץ. היציאה מלבנון בוודאי לא כבלה את ידיה כאשר נאלצה לגייס חיילי מילואים למבצע 'חומת מגן'. רק

בקיץ הזה מצאה את עצמה ישראל נלחמת בשתי חזיתות. הלחימה החלה במטר רקטות קסאם אל ישובי הנגב המערבי והתעצמה עם חטיפתו של החיל גלעד שליט מבסיס צבאי בתוך גבולותיה המוכרים של מדינת ישראל. לא עברו שבועיים וישראל מצאה את עצמה נלחמת בחזית שניה לאחר חטיפתם של עוד שניים מחייליה בתוך תחומי המדינה – אהוד גולדווסר ואלדד רגב. חשוב להבין את הלחימה הזו בהקשר הכולל שלה – עתידה של מדינת ישראל כמדינה 'הודית' ודמוקרטית.

אולי קשה לזכור אבל, ערב חטיפת החייל גלעד שליט עמדו הפלגים הפלשתיניים על סף חתימת הסכם שיכול היה לסייע להתקדמות במו"מ עם ישראל, לשם השגת הסכם מולה. המסמך מכיר בישראל בגבולות ה־4 ביוני 1967 וקורא להפסקת אש פלשתינית חד־צדדית לשם השגת הקלות בלחץ הכלכלי על רצועת עזה. תחילת המהלך ביוזמה הקרויה 'מכתב האסירים', ומהווה כבר הסכמה בין מרוואן ברגותי (פתח) לבין מנהיגי חמאס כלואים. לאחר פרסום המכתב הציב נשיא הרשות, אבו־מאזן אולטימטום ל'פלגים הפלשתינים' (קרי: חמאס) בנושא התשובה למכתב האסירים. הוא הודיע כי יעמיד את המסמך למשאל עם בסוף יולי. בחמאס הודיעו, בשלב הראשון, כי הם מקבלים את ההצעה וכי הם מוכנים לקיים משאל עם, ולאחר מכן נסוגו מהסכמה זו. ואולם אבו מאזן מצידו היה נחוש לקיים את משאל העם אפילו בעת החרפת הלחימה ברצועת עזה, שגבתה קורבנות פלשתינים אזרחים. הוא היה מוכן, לדבריו, לבטל אותו רק אם יושג הסכם בין הפלגים הפלשתינים בנוגע למכתב האסירים.

ואמנם מסמך הסכמה זה עמד להיחתם מספר שעות לפני חטיפת גלעד שליט. אם היה נחתם, היה משמש תכנית מדינית של הרשות

מסמך הסכמה זה עמד להיחתם מספר שעות לפני חטיפת גלעד שליט. אם היה נחתם היה משמש תכנית מדינית של הרשות הפלשתינית וממשלת חמאס בתוכה, ומהווה הכרה דה־יורה במדינת ישראל ובגבולות ה־4 ביוני כעמדת פתיחה פלשתינית למו"מ.

גם אם לא נרצה לראות בזה משום ראיית הנולד, לכל הפחות נצטרך להודות כי שחרור הכוחות מלבנון בתזמון זה לא הזיק לישראל כאשר ניהלה מלחמה נגד טרור מתאבדים רצחני בלב־ליבה של הארץ.

אבל הסכם כלשהו, קל וחומר
משאומתן, אינם מטרה בפני
עצמה אלא אמצעים, בדרך
להשגת מטרות מדיניות
הנמצאות מחוץ לאותו הסכם
או משאומתן.

תחת שליטתה של מדינה יהודית לא יאפשר, לאורך זמן, לקיים משטר דמוקרטי מתקדם. מכאן עולה כי תנאי הכרחי לקיומה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית הוא קיומו של רוב יהודי מוצק.

הבטחת רוב כזה מחייבת היפרדות מאוכלוסייה לא-יהודית הנמצאת כיום תחת שליטה או השפעה ישראלית, וכמובן עדיף בהסכם. אבל הסכם כלשהו, קל וחומר משאומתן, אינם מטרה בפני עצמה אלא אמצעים, בדרך להשגת מטרות מדיניות הנמצאות מחוץ לאותו הסכם או משאומתן.

הממשלה הנבחרת של הרשות הפלשתינית היא נציגה מוצהרת של ארגון טרור שאיננו מכיר בישראל, איננו מכיר בזכותו של העם היהודי להגדרה עצמית, קל וחומר – בזכותו של העם היהודי לריבונות מדינית בחלק כלשהו של ארץ ישראל ונוסף על כל אלה – איננו מכיר בתוקפם של ההסכמים שמדינת ישראל חתמה, מול הנציגות הקודמת של אותה רשות עצמה! מול מי אפשר לנהל, בתנאים כאלה, משא ומתן כלשהו, כך שיושגו המטרות שנוסחו כאן למעלה? האם

לאחר שעברו מספר שנים, ניתן היה להכיל את שתי החזיתות מבחינת סדר הכוחות הנדרש לכך.

עם נסיגת צה"ל מלבנון התקבל אישור האו"ם, והכרת הקהילה הבינלאומית כולה, כי קו הגבול שאליו נסוגה ישראל הוא הגבול המוכר שלה, וכי לא יכולות להיות ללבנון דרישות טריטוריאליות מישראל, מחוץ הים בראש הנקרה ועד למשולש הגבולות הישן עם סוריה. לעניין זה חשיבות עצומה. זאת ועוד – נסיגה זו בוצעה לאחר שניתנו לישראל ערבויות מפורשות מארצות-הברית, כי גבולה הצפוני לא יהיה בן-ערובה בידי חיזבאללה. הכרה זו, שאחד מביטוייה הוא ההכרה בזכותה להגנה עצמית, נתנה לישראל זמן יקר הדרוש לניהול מבצע צבאי מורכב המתנהל נגד אויב שמסתתר בין אזרחים.

ומה באופן?

ומה הם האינטרסים הישראליים בלחימה זו? מדינת ישראל עדיין צריכה להבטיח את עתידה כמדינה דמוקרטית עם רוב יהודי, בגבולות קבועים ובני-הגנה. מרכיבים אלה, בנוסף להבטחת קיומה של ישראל, הם פרוזודור הכרחי בדרך לשלום בר-קיימא.

היותה של ישראל מדינה דמוקרטית איננו מובטח מסיבות רבות ושונות: ודאי, המדד הביטחוני-דמוגרפי איננו היחיד לפיו תיחרץ שאלה זו. עם זאת אין ספק, כי רוב לא-יהודי

האם מופרז לדחוש כתנאי לכל משאומתן, כי תוכר זכותו של הצד השני לחיים של שלום וביטחון גם אחרי חתימת ההסכם, או האם עניין זה צריך להיות גם הוא נתון למקדח וממכר?

קצה הקרחון

"משרד הביטחון מקפיא את הפרטת המטבחים הצבאיים" הודיע אתר YNET ב-21 באוגוסט. מסתבר שהמלחמה חשפה חלק ניכר מבעיות ההפרטה. הספקים – הפלא ופלא – לא היו מוכנים לספק מזון באזורים מסוכנים. YNET מציינים שהספקים פשוט נעלמו. החיילים מספרים שחיו על סנדביצ'ים. עם זאת מודיע הצבא שהמכרזים יתבצעו אבל ההפרטה לא תצא לפועל (?).

מה בין כל אלה להתכנסות?

בחודש מרץ 2006 - עוד לפני הבחירות האחרונות - הודיע אולמרט על תכנית ההתכנסות שלו. בריאיון לג'רוזלם פוסט אמר כי ישראל תיפרד לחלוטין מרוב האוכלוסיה הפלסטינית, וכן הבטיח לקבוע את גבולות הקבע של ישראל. גדר ההפרדה, הוסיף אולמרט, תושלם ותהווה קו גבול בין ישראל לפלשתיין. התואי שלה איננו בהכרח סופי, אך בשטח שמעבר לגדר לא יחיו ישראלים. מדבריו עולה עוד, כי לדעתו הפלשתינים יצטרכו להחליט אם לקבל את מפת הדרכים או "להפוך את הרשות הפלשתינית לסניף של משטר הטרור האיראני".

כאן גם הקשר לחזית הצפונית - דמוקרטיה בעלת רוב יהודי, בגבולות קבועים ומוכרים, החיה בשלום עם שכניה אינה עולה בקנה אחד עם איראן גרעינית המאימת השכם והערב על קיומה של ישראל. ראש הממשלה, אהוד אולמרט, טען שאיראן יזמה את המשבר בצפון כדי להסיט את תשומת הלב מתוכנית הגרעין שלה. גם אם אין הדבר נכון או מדויק, סביר כי ללא אור ירוק מצד איראן, לא היה מתקיים מבצע זה של חיזבאללה. איראן עצמה יצרה את הזיקה שבין לבנון לגרעין, בהודעת נשיאה מחמוד אחמדינ'ג'אד, שהעיקוב בהכרזת הפסקת אש בלבנון יקשה על ממשלתו לקבל את ההצעה האירופית-אמריקאית להסדרת המחלוקת הגרעינית.

הכעס האיראני על חיזבאללה - גם בעודה מגבה את הארגון לאחר מעשה - מקורו ברצונה של איראן לשמור את מערך הטילים ליום שאחרי ההכרזה על גירעון האזור, ולנהל מלחמת התשה נגד ישראל תחת מטרייה גרעינית איראנית. השימוש הנרחב שעשה חיזבאללה בטילים במהלך המלחמה הנוכחית עשוי לסכן את קיומו של מערך הטילים כולו כגורם שניתן יהיה לעשות בו שימוש במועד הרצוי מבחינתה של איראן.

כדברי זאב שיף במאמר המערכת של עיתון 'הארץ' מיום 2 באוגוסט השנה: "אם בסופו של יום תיכשל הדיפלומטיה הבינלאומית מול איראן, פירוק מערך הרקטות של חיזבאללה יקטין את הסכנה לעורף הישראלי במקרה של פעולה צבאית להריסת מתקני הגרעין האיראניים".

תפקידה של מלחמה זו הוא לעקר ולו חלק מיכולתה של איראן לשבש את המהלכים לביצוע ההתכנסות.

מופרז לדרוש כתנאי לכל משא-ומתן, כי תוכר זכותו של הצד השני לחיים של שלום וביטחון גם אחרי חתימת ההסכם, או האם עניין זה צריך להיות גם הוא נתון למקח-וממכר?

על רקע זה מתעצמת חשיבות 'מכתב האסירים', על השינוי מן השורש שיש בו מבחינת העמדה הפלשתינית. לכאורה דווקא חמאס היה אמור לשבת בשקט ולחכות להתנתקות ואחר כך להתכנסות כשעוד ועוד שטח נופל לידי כפרי בשל. למעשה אנו רואים כיצד מהלכים אלה של ישראל מאיימים דווקא על משעל בדמשק ועל נסראללה בבירות, ומשמישים מנוף בידי אבו-מאזן. ניסח זאת היטב אהוד יערי בעת הכרזתו של אריאל שרון על הכוונה לבצע התנתקות: "זה הסיטוט של הפלשתינים".

החברה הפלשתינית קשורה בחבל טבורה הכלכלי לישראל, לא פחות. אין לה קיום פיזי בלעדי ישראל אפילו בטווח קצר. משעל ונסראללה אינם מתעלמים מכך, אולם בעודם זקוקים לחבל טבור זה, הם מנהלים מלחמה מתמשכת נגד ישראל.

כאן אמרו ממשלות ישראל משנת 2001, לא עוד. ישראל מצידה ניסתה לאלץ את הפלשתינים לקבל החלטה על עתידם.

בתגובה מנסים משעל ונסראללה לאלץ את הפלשתינים לשקוע במדמנת המלחמה: נסראללה (כלומר איראן) זקוק לה כדי להצדיק את המשך תכנית הגרעין. משעל (חמאס-ח'וץ) זקוק לתכנית הגרעין האיראנית, כדי שיוכל בחסותה להמשיך את הג'יהאד.

הכעס האיראני על חיזבאללה - גם בעודה מגבה את הארגון לאחר מעשה - מקורו ברצונה של איראן לשמור את מערך הטילים ליום שאחרי ההכרזה על גירעון האזור, ולנהל מלחמת התשה נגד ישראל תחת מטרייה איראנית גרעינית.

מיכה אשחר הוא חבר קיבוץ קטורה

ketura-aquaculture @ketura.ardom.co.il

